

Yes in my backyard

Tværs hen over landet tager mennesker initiativ til at omstille deres lokalsamfund

Erfaringer og perspektiver fra den borgerdrevne del af energiomstillingen

Indhold

Indledning	3
Not eller yes in my backyard	4
De borgerdrevne energiprojekter	5
Vindmøllerne i Hvide Sande	5
Sol over Brenderup	6
Energifællesskab Avedøre	7
Bornholms Havvind	8
Fjelsted-Harndrup Nærvarme	9
Erfaringer fra to kommuner	10
Lemvig	10
Tønder	11
Hvad kan vi lære?	12
Forhindringer	12
Hvordan kan man forhindre lokal modstand	13
Gode råd	13

Indledning

Når borgerne går foran

Rundtom i landet tager borgere fælles initiativ til at sætte vindmøller op, etablere fællesejede solceller, skabe grøn nærvær og starte energifællesskaber – alt sammen i deres lokalområde.

De tager dermed aktiv del i omstillingen af vores energisystem ved at opsætte vedvarende energi, så vi kan mindske forbruget af fossile brændsler til stor gavn for klimaet.

Denne del af energiomstillingen, det borgerdrevne, er et aspekt, vi ikke hører så meget om, og som har potentiale til at blive en vigtig del af rejsen mod et energineutralt samfund. Her findes en række erfaringer og en gejst forbundet med projekterne, som kan være værdifuld at undersøge nærmere. Den grønne omstilling bliver i disse projekter reelt lokalt forankret. Borgerne har fået ideerne selv og vil gerne føre dem ud i livet.

I vores projekt 'Yes in my backyard' har vi besøgt borgere, der sætter gang i energiprojekter i mange dele af landet, interviewet dem for at blive klogere og derefter lave en række artikler, som du kan finde på vores temaside [Ja tak til vind og sol i baghaven](#). Projektet mundede også ud i en [konference](#), hvor borgere, organisationer, forskere, politikere, energifolk mfl. samledes for at debattere emnet.

I medierne hører vi en del om borgermodstand, og at NIMBY bremser energiomstillingen. Not In My Back Yard-tendensen beskrives som et sociologisk fænomen, der opstår i forhold til et projekt, hvor borgere i udgangspunktet ikke har noget imod opførelsen af en lufthavn, et shoppingcenter eller et solcelleanlæg, men de ønsker det ikke i deres nærområde. Forskere, energibranchefolk og politikere har de senere år ytret, at NIMBY bremser og truer omstillingen til vedvarende energi.

Så hvad kan vi lære af de projekter, hvor folk i stedet siger ja tak til mere ren energi, og endda selv opstarter og driver det? Hvad er deres succeser, drivkraft, håb og bekymringer? Hvilke barrierer støder de på og hvad er konsekvenserne? Hvad savner de fra kommunerne, staten og virksomhederne? Hvordan kan vi gribe deres ideer og ønsker, og kan det spille sammen med alt det, der i disse år foregår på kommunalt og nationalt niveau? Og sidst men ikke mindst, hvilke råd har de til andre, der gerne vil i gang?

I denne rapport præsenterer vi en række cases og ser på deres erfaringer, succeser, udfordringer og gode råd. Materialet er blevet til ud fra interviews, research samt oplæg og diskussioner under vores konference.

Foto: Sofie Hviid, Anna Fenger Scheffe og Helene Chérot

Not eller yes in my backyard

Før vi dykker ned i de forskellige cases, skal vi vende et omdiskuteret spørgsmål. Det er altafgørende for klimaet, at vi stopper med at afbrænde kul, olie og gas og i stedet bruger energi fra sol, vind og jordvarme. Men vedvarende energianlæg tager plads og ændrer landskabet. Så er borgerne parate til den forandring? Det har forskellige parter forsøgt at finde ud af via meningsmålinger med forskellige resultater.

En undersøgelse, gennemført af Voxmeter for Region Syddanmark i 2023 viste følgende: 72 pct. mener, at politikerne skal gøre mere for at håndtere klimaforandringerne, og 71 procent mener, at blandt de tiltag, som politikerne bør sætte i værk, er at investere mere i sol og vind.

I marts 2022 blev en meningsmåling fra analyseinstituttet YouGov gennemført for TrygFonden. Indsamlingen af svar fandt sted i en periode, hvor den russiske invasion af Ukraine var mellem 22 og 31 dage gammel og stadig befandt sig i sin indledende fase. Når folk blev spurgt til, hvad vi bør gøre for at undgå afhængighed af gas fra Rusland, krydsede 74 procent, at vi skal udbygge vedvarende energi. Cirka samme andel siger, at det gerne må ske med vindmøller i egen kommune.

I en meningsmåling fra Epinion foretaget for Altinget og DR i 2022 har 1089 vælgere svaret på, om de mener vindmøller og solceller er så vigtige, at de bør anlægges – selv hvis de skader naturen og miljøet der, hvor de anlægges. Det mener 36 procent. Men 45 procent svarer, at de er imod vindmøller og solceller, hvis de skader naturen og miljøet.

I medierne fylder især en type historier en del i debatten, nemlig NYMBY og borgermodstand i forbindelse med opstilling af vindmøller og solcelleparker. Det kan være i forbindelse med et borgermøde, hvor en energiudvikler har fremlagt deres idé til en solcellepark, som lokale borgere ikke bakker op.

I interviews kommer det frem, at borgerne ikke føler sig nok inddraget, at der ikke er transparens i processen, de er bekymret for støj og skyggeafkast fra vindmøller, og at anlæggene ødelægger landskabet og naturen og forringer udsigten og værdien af deres hus.

I et debatindlæg skriver to forskere ved DTU, at vi ved meget lidt om, hvordan lokal modstand mod vindmøller og solceller kan vendes til lokalt engagement. Og at det bl.a. skyldes, at man både herhjemme og i EU forsker betydeligt mindre i den grønne omstillings sociale side end i den rent tekniske. Dog ved vi, lyder det fra DTU-forskerne, at hvis værdien fra energiproduktionen forankres bedre lokalt, så giver det færre konflikter. Vi ved også, at det er afgørende, at folk inddrages tidligere og mere i planlægningsprocessen end i dag.

Hos regeringen og deres NEKST-udvalg mener man, at lokal borgermodstand er et problem for omstillingen. Regeringen har sat som mål, at vi skal firedoble den samlede elproduktion fra sol og landvind frem mod 2030. Og de anser, at lokal opbakning er afgørende for VE-projekternes opførsel og hastighed. En af regeringens løsninger er at give folk, der er nabo til energianlæggene, mere i compensation.

Alt i alt ved vi, at størstedelen af befolkningen ifølge meningsmålingerne er for mere VE, men samtidig er en del projekter gennem årene blevet mødt med så stor modstand, at man har opgivet dem. Så hvad med de projekter, der har god lokal opbakning, eller som endda er sat i gang af borgernes selv? Dem ser vi nærmere på nu.

De borgerdrevne energiprojekter

Vi har set på forskellige typer af energiprojekter: Fællesejede vindmøller og solcelleanlæg, omstilling til grøn nærvarme og såkaldte borgerenergifællesskaber. Først kan du læse om tre udførte projekter. Derefter beskriver vi to andre, som er i sin vorden. Og til slut bringer vi nogle erfaringer fra to kommuner. Teksterne er lavet ud fra vores artikler, som du kan finde på rgo.dk

Vindmøllerne i Hvide Sande

I Hvide Sande på den jyske vestkyst står tre vindmøller på stranden og sikrer byens 3000 beboere grøn og billig energi. Det startede med, at havnen var truet, da skibene tilbage i nullerne begyndte at fravælge Hvide Sande, fordi havnen var for lille til de store fartøjer. I stedet sejlede skibene videre til Hanstholm og Thyborøn. Prisen for en udvidelse var 148 mio. kr., et beløb langt over, hvad havnen selv kunne rejse. I de år var Henning Davidsen direktør for udlejning i den lokale turistforening, og ifølge ham var det afgørende for byen, at havnens liv blev bevaret.

Henning Davidsen snakkede med borgmesteren fra den nye Ringkøbing Skjern Kommune og fik en ide. Havnen kunne ikke selv etablere vindmøller, for det var ikke muligt med den daværende havnelov. Men hvis turistforeningen oprettede en fond, der kunne drive møllerne, kunne fonden leje sig ind hos havnen, og lejeindtægterne kunne så hjælpe med at finansiere udvidelsen.

På det tidspunkt fandtes den såkaldte køberetsordning, der senere blev nedlagt. Her skulle 20 procent af investering og medejerskab stå til rådighed for de mennesker, der bor omkring møllen. Derfor oprettede de i Hvide Sande et lokalt møllelaug og andele blev udbudt til de lokale beboere.

Da projektet skulle præsenteres for de lokale, mødte 300 mennesker op i den lokale hal for at høre om planerne. Her gav tre personer udtryk for at være imod vindmøllerne; en sommerhusejer, en husejer tæt på møllerne samt en lokal frivillig i Danmarks Naturfredningsforening. Den sidste lavede en klage, der dog til sidst blev afvist.

Med projektet fik havnen midler til den udvidelse, der var afgørende for lokalsamfundets fremtid. Møllerne har finansieret 80 mio. kr. ud af den samlede investering på 148 mio. kr., som havneudvidelsen med nye moler og forøgelse af vanddybden kostede.

I dag har borgerne ikke længere medejerskab, da de ønskede at sælge pga. faldende elpriser. Hvide Sande Fjernvarme overtog møllerne. Med vindstrøm, varmepumper og solfangeranlæg har Hvide Sande Fjernvarme reduceret CO2-udledningen med 94 procent. I alt er 96 procent af byens 3000 beboerne i Hvide Sande tilsluttet fjernvarme.

Henning Davidsen, der i en lang periode var formand for Hvide Sande Fjernvarme, undrer sig over, at ikke er flere borgere går sammen og opstiller vindmøller, som de gjorde i Hvide Sande.

“Du får et helt andet forhold til møllerne. Det er så menneskeligt, og det er kernen i det hele. Det at folk kunne se, at vindmøllerne var til vores lokale område, nemlig havnen, og ikke bare til en virksomhed udefra. Mange i Hvide Sande har også fået job i vindmølleindustrien,” siger han og fortsætter:

”Senere fik indbyggerne også fuld valuta for pengene, når det kom til energiregningen. Sidste år betalte de 1.800 kroner for at opvarme et hus på 130 m². Og i år slipper alle for at betale 4. rate af varmeregningen, fordi det går så godt. Det er simpel psykologi.”

[Læs hele artiklen om vindmøllerne i Hvide](#)

Sol over Brenderup

”Der er jo ikke noget federe, end når et lokalsamfund får en vild ide, der lykkedes. Man bliver lidt uovervindelig, og der er pludselig ikke grænser for, hvad man ellers kan. Samtidig fik vi også en del respekt inde ved kommunen. Middelfart Kommune vandt jo også Kommunernes Landsforening Klimapris i 2022, og det var blandt andet pga. af os,” siger Hans Christian Jørgensen, en af idefolkene bag Sol over Brenderup.

I den nordfynske by Brenderup har borgerne etableret deres eget solcelleanlæg. Anlægget producerer strøm, der svarer til en tredjedel af byens energibehov. Det hele startede under en ideudvikling på et borgermøde, hvor ordet solcelleanlæg blev nævnt og noteret på en gul lap. Et par borgere gik videre med ideen og besluttede sig for at søge en pulje, som Energinet dengang administrerede.

Først gik de til kommunen, som fandt et stykke ubrugt jord, der var udlagt til erhverv. Det lykkedes at få en bankgaranti på 250.000 kr. fra Middelfart Bank, hvilket var et krav for at kunne søge puljen. De oprettede et anpartsselskab, kaldte projektet Sol over Brenderup, sendte ansøgningen af sted og fik bevillingen på ti øre per kilowatt produceret i tyve år, hvilket forventedes at blive til 2,2 millioner kroner.

Hele projektet stod til 8 millioner kr., hvor en del af summen skulle dækkes af folkejede aktier. De hyrede et firma til at håndtere og administrere projektet, så de ikke selv skulle stå med det ansvar. De købte jorden af kommunen for 1,5 mio. kroner med en tilbagekøbsret på 30 år. Med den aftale gik banken med til at låne dem de 1,5 mio. kr., uden at de selv skulle komme med et indskud.

Dernæst var der brug for 2,4 mio. i egenkapital, og til det oprettede de folkeaktier til 10.000 kroner stykket. Alle inden for Brenderup Sogn kunne købe. Dernæst fandt firmaet, der administrerer projektet, en maskinfabrik, der gerne vil være investor, og så var alle pengene fundet. Anlægget blev bygget, og den 23. december 2020 satte de strøm på anlægget.

Spørger man Hans Christian Jørgensen, hvorfor der var så meget opbakning svarer han:

”Til borgermødet havde cirka 250 mennesker siddet og klappet ad hinanden og sagt, at vi vil noget med den grønne omstilling. Alle går hjem snakker med en eller to. Og så har vi pludselig halvdelen af byens opbakning. Når jeg så tager i brugsen, byens lokale vandhul, spørger folk, hvordan det går med de solceller. Så står man der. Alle ved, jeg tog den seddel, og det forpligter. Og så sidder man i saksen – på den gode måde,” siger han og fortsætter:

”Vi havde regnet os frem til, at vi kunne lave grøn strøm svarende til en tredjedel af byens strømforbrug. Det er det, der drev os. Det havde intet at gøre med, at man ville få billigere energipriser, for det var ikke muligt dengang. Så sætningen, hvad kan jeg tjene på det her, hørte jeg ikke på noget tidspunkt. Det handlede om, hvad vi kunne gøre som lokalsamfund for at deltage i den grønne omstilling,” siger han.

[Læs hele artiklen om Sol over Brenderup](#)

Energifællesskab Avedøre

I Filmbyen i Avedøre har Filmselskabet Zentropa sammen med lokale borgere, institutioner, konsulenthus og virksomheder gået sammen om at skabe en lokal bæredygtig energiforsyning – et såkaldt energifællesskab. Administrerende direktør hos Zentropa, Anders Kjærhauge, havde i et stykke tid gået med tanken om at lægge solceller på deres bygninger, men havde lidt svært ved at gennemskue prisen, leverandørerne, og om det var et godt tidspunkt at gøre det på. Så valgte Zentropa at blive koblet op på Energifællesskab Avedøre og fandt ud af, at der også var planer om solceller på gymnasiet og nogle af de kommunale bygninger.

“Ved at gå ind i energifællesskabet fik vi mulighed for energifaglig sparring i forhold til tilbud og indkøb. Og så har det helt klart været en fordel, at vi kunne gå sammen og lægge en større fælles ordre.”

Hele tanken bag energifællesskaber er, at forankring, medejerskab og partnerskaber på tværs af lokalsamfund er en vigtig grundsten i fremtidens grønne energiforsyning. Det er helt konkret formuleret i et EU-direktiv fra 2020, der åbner for, at lokale og borgerejede energifællesskaber kan producere, udveksle, forbruge, lagre og sælge deres vedvarende energi fra eksempelvis solceller og vindmøller.

Energifællesskabet har de seneste år også sat gang i en række andre lokale tiltag som energieffektivisering af flere bygninger i området, udrulning af fjernvarme, yderligere opsætning af solceller og vindmøller og etablering af ladestander. Man ønsker at blive selvforsynende med grøn strøm om få år – og at kunne indgå både som aftager og leverandør af grøn strøm til resten af energifællesskabet. Derudover ser de på, om overskudsvarmen fra Zentropas store servere på sigt kan blive ført tilbage til det lokale varmekværk og dermed være med til at opvarme husstande i lokalområdet.

Men ifølge Anders Kjærhauge er der nogle tydelige bump på vejen. For det første var det svært at få kommunens endelige tilladelse til at sætte solceller op på fredede bygninger. Det tog et halvt år ekstra med dialog frem og tilbage, før Zentropa ved udgangen af 2022 fik en dispensation fra kommunen, som gjorde det muligt at gå videre og lægge ordren på solcellerne ind.

En anden hurdle, som stadig står i vejen for skalering af Energifællesskabet i Avedøre, er, at det endnu ikke herhjemme er muligt at dele den strøm, man producerer, hverken mellem Zentropas egne bygninger eller ud til resten af energifællesskabet. Det gør det ifølge Zentropa-direktøren urentabelt for dem at sætte flere solceller op. Dette er noget, mange ønsker at ændre, så det bliver mere attraktivt for andels- og almenboligforeninger at sætte solceller over deres bygninger.

”Hvorfor ikke bruge vores tage og parkeringspladser til at producere den grønne energi, vi har brug for? Og de tage, vi har her, er jo oplagte, siger” Ander Kjærhauge.

[Læs hele artiklen om Energifællesskab Avedøre](#)

Bornholms Havvind

I 2019 gik 12 mennesker på Bornholm sammen med en idé. De ønskede at lave et projekt med kystnære havvindmøller.

”Folk på Bornholm syntes ikke, at møllerne skulle stå på land, hvor vi ikke har så meget plads, men i stedet på vandet. Så vi ville se, om vi kunne lave et vindmølleprojekt, der kunne blive øens eget,” siger forperson Helle Munk Ravnborg, der har været med fra starten.

Projektet består af enten 7 eller 9 møller, alt efter hvor store de bliver, og skal stilles op ud for Nexø. Folkene bag projektet prøver at ramme 100 megawatt i alt, fordi møllerne så kan producere 450.000 MWt om året. Det vil dække det nuværende forbrug på øen, også om 20 år, når alt er blevet meget mere elektrificeret.

De har oprettet et borgerenergifællesskab, hvor de vil sælge 450.000 andele til en pris af cirka 4000 kroner per andel. Andelene kan købes af folk fra Bornholm. Det kan være borgere, små- eller mellemstore virksomheder, kommunale eller regionale aktører og foreninger. Med andelene får man flere fordele. Er man medlem af borgerenergifællesskabet, andelshaver og strømforbruger på Bornholm, vil man få mulighed for at aftage strøm fra vindmøllerne til kostpris.

Bornholm Havvind er nok det meste omtalte borgerdrevne energiprojekt herhjemme. Det skyldes bl.a. udfordringen med åbendør-ordningen, som Energistyrelsen har stillet i bero. Ordningen var ellers blevet revideret, så den som tidligere skulle gøre det muligt for at lokalt forankrede grupper at ansøge om at etablere vedvarende energi-anlæg i de kystnære områder af havet, som staten ikke havde andre planer med. Berostillelsen af ordningen skyldes, at den kunne være imod EU-lovgivning.

”Vi ønsker, at man åbner ordningen igen for de kystnære projekter, sådan som den ændret til i juli 2022. Ordningen skulle dengang reserveres til kystnære projekter og til projekter, der havde lokal opbakning – lige som vores. Og det er netop flere gange, senest i november 2022 – også af Energistyrelsen selv – blevet konkluderet, at ordningen ikke indebar såkaldte EU retlige aspekter,” siger Helle Munk Ravnborg.

En anden udfordring kommer fra Klimaministeriet, som har meddelt, at der med havplanen ikke bliver plads til de 7-9 vindmøller fra Bornholms Havvind. Men ifølge Helle Munk Ravnborg er det muligt at lave et havplantillæg. Efter at have fået et afslag fra Energistyrelsen har Bornholm Havvind klaget til Energiklagenævnet. Hun håber at stå med et svar om halvt års tid, der lyder at beslutningen skal laves om.

For Helle Munk Ravnborg giver kystnære borgerdrevne projekter rigtig god mening. Mange øer har ikke meget land til solceller og vindmøller men har til gengæld kyststrækninger. Samtidig bliver der kort afstand fra strømproduktionen ved kysten til strømforbruget inde på øen og det giver mindre strømtab.

Når nu borgerne selv foreslår projekter, der er med til at omstille vores samfund fra fossile brændsler til vedvarende energi, så gælder det ifølge Helle Munk Ravnborg bare om at støtte det.

”Små fisk kan nogle gange rykke lidt hurtigere end de store fisk. Så at stille et lille projekt op som vores på 100 megawatt vindmøller, må kunne lykkes vældig meget hurtigere, end nogen af de store projekter, som staten lige nu har gang i. Så på den måde kan vi speede hastigheden i den grønne omstilling op,” siger hun.

[Læs hele artiklen om Bornholms Havvind](#)

Fjelsted-Harndrup Nærvarme

I den nordfynske landsbyklynge Fjelsted-Harndrup har en gruppe borgere udviklet en plan for en fælles grøn varmeløsning, der skal erstatte byens mange olie- og gasfyr. Da byen ligger langt fra det centrale fjernvarmeanlæg, bliver udbygningen med fjernvarme først mulig i 2030. Derfor har Elisabeth Tejlmand, der er medlem af byens lokaludvalg, sammen med en lille gruppe andre borgere ønsket at finde en måde, hvorpå byen kan skrotte alle fossile fyr og i stedet varme boligerne op med vedvarende energi. For hende handler det især om byens fremtid.

”Vi har en brugs, store foreninger og institutioner, men hvor længe varer det uden fremtidssikret varmforsyning?” siger hun og fortsætter: ”Unge mennesker er interesserede i klimaet, og hvis vi laver tiltag, der nedsætter vores CO2-udledning, kan det gøre byen attraktiv over for unge huskøbere. Håbet er, at vi om fem år kan være stjernestolte over at have en varmforsyning, der er klimavenlig og billig,” siger hun.

Efter Ruslands angreb på Ukraine sidste år ligger krig, sikkerhed, forsyningsikkerhed og energipriser mange på sinde, også i Harndrup. Da varmegruppen afholder deres næste møde, deltager 90 bekymrede borgere, der er utrygge ved de stigende energipriser.

Med hjælp fra en rådgiver fra Region undersøger de mulighederne for at lave kollektiv varmforsyning som termonet. De kortlægger hvilke huse og type af opvarmning, der er i området og vurderer at kunne konvertere 300 husstande, der i dag opvarmes på naturgas og olie.

De opretter foreningen 'Fjeldsted-Harndrup Nærvarme', og rækker ud til områdets indbyggere og får de hjælp af Middelfart Kommune, som gennem EU-midler kan finansiere et projektforslag. Arbejdsgruppen går sammen med et ingeniørfirma og udvikler en plan, der i dag ligger klar.

Nærvarmeprojektet skal dække tre små landsbyer Fjelsted, Harndrup og Fjellerup. Varmen skal først og fremmest komme fra jorden via rør, der lægges ned i vejene, grønne fællesarealer og marker. Rørene skal så lede varmen hen i husene og varmes yderligere op med varmepumper sat op i hvert hus og videre ud i radiatorerne. Nærvarmeprojektet er sat til 45 mio. kr. Så ville det ikke være nemmere, hvis alle blot købte deres egen individuelle luft til luft varmepumpe?

”Hvis du ser på, hvem der bor herude, så er det langt fra alle, der har råd til en varmepumpe til 150.000 kr. I vores by bor f.eks. dagplejemoren, lastbilchaufførerne, folk i servicefagene og pensionister. Derfor giver det god ræson at lave en fælles varmforsyning til alle borgerne,” siger hun.

Gelsted Fjernvarme vil gerne sørge for selve driften af projektet. Men det er uvist, hvem der vil drive og finansiere selve anlæggelsen af nærvarmen. Projektplanen ligger lige nu hos Middelfart Kommune. Og som mange landsbyer, der er i samme situation som Fjelsted-harndrup, venter man på en særlig afklaring. Kan termonet anses som kollektiv varme i varmforsyningsloven? Hvis ja, kan man ansøge om en kommunegaranti, når man optager et lån i banken. Det giver lavere rentere og med en garanti om, at hvis det slår fejl, så griber staten dig. Klima- og energiministeriet er ved at undersøge sagen.

”Det vil betyde meget, hvis det kan høre under kategorien kollektiv varme. For så vil det være nemmere at finde en virksomhed, der vil stå i spidsen for projektet,” siger Elisabeth Tejlmand.

”Vores område har fundament for at blive selvforsynende med energi. Hvis alle olie-gas-landsbyer kunne blive det, så ville det betyde noget for CO2-reduktion og forsyningsikkerheden. Det må da også betyde noget i det store klimaregnskab.”

Læs hele artiklen om [Fjelsted-Harndrup Nærvarme](#)

Erfaringer fra to kommuner

Lemvig

Lokalt ejerskab, arbejdspladser og økonomi til lokalområdet. Hvis der er taget højde for dette i et vindmølle- eller solcelleprojekt, så er der god chance for, at lokalbefolkningen bakker op eller i hvert fald ikke føler stor modstand. Det er en af de erfaringer, som Steffen Damsgaard trækker frem, når han skal forklare, hvordan de i Lemvig er lykkedes at udføre energiprojekter med succes. Han er formand for Teknik- og Miljøudvalget i kommunen, og i 2023 vandt Lemvig KL's klimapris for bl.a. at have skabt lokal opbakning til energiprojekter. Han nævner tre eksempler:

Solcellepark Høvsøre blev skabt ved, at det lokale andelselskab Jysk Energi, som også står bag elnettet i området, foreslog en energipark på 70 hektar solceller, hvor befolkningen er medejere. Samlet set er 50 procent, dvs. 110 mio. kroners andele, købt til kostpris af naboer og lokale i og ved byen Bøvlingbjerg i første omgang og derefter af resten af befolkningen i Lemvig Kommune. Derudover er der også økonomi, der kan søges af de nærmeste landsbyer og af de nærmeste naboer.

”Her var det helt afgørende for de knap 500 indbyggere i byen Bøvlingbjerg, og samlet set knap 900 i hele sognet, at man kunne få det lokale ejerskab, og at det var et solcelleanlæg, hvor man kunne købe andel til kostpris,” siger han.

Lidt længere nordpå skal verdens største produktionsvindmølle på 270 meter – en 15 MW mølle – stilles op lige ved indkørslen til Thyborøn. Ifølge Steffen Damsgaard har der ikke været et eneste negativ høringsvar, hvilket skyldes, at den bliver 100 procent ejet af lokalbefolkningen i Thyborøn samt hele Lemvig Kommune. Ud over tilskuddet fra regeringens Grøn ordning, bliver der også et økonomisk tilskud til lokalområdet.

Det tredje projekt, han trækker frem, er et område på 400 hektar, hvor der er ved at blive etableret 275 hektars solceller, kun indhegnet med levende hegn og 100 hektar ny skov. Her laver man også nogle små vådområder, der leder ud til en sjælden næringsfattig sø,

der kommer miljø og biodiversitet til gavn. Endelig etableres der en ekstra sti, laves udsigtstårn i området og bidrages lidt økonomisk til de nærmeste små lokalsamfunds forsamlingshuse.

Steffen Damsgaard er også formand for Landdistrikternes Fællesråd. Ifølge ham er der i det hele taget brug for, at energianlæggene er med til at skabe ny udvikling i lokalområdet. Han ser gerne, at regeringens Grøn Ordning i stedet bliver til et årligt bidrag hvert eneste år i hele energianlæggets levetid frem. Han frygter, at for meget skævhed mellem hvem der tjener penge på energiprojekterne og de lokalsamfund, der har dem i baghaven, kan få store konsekvenser.

”I Lemvig Kommune tilbyder selskaberne, der vil udvikle energianlæggene, jordejerne 20-25.000 kroner per hektar årligt på hele solcelleanlæggets levetid. Det er jo op til 4-5 gange markedsleje hvert eneste år. Der er brug for, at også energiudviklerne arbejder for at skabe en opbakning i lokalbefolkningen, så vi ikke får de gule veste rundt i hele landet (med henvisning til tidligere opstande i Frankrig). Hvis man bare vil pløje det her ned over lokalbefolkningen, så kommer der en kæmpe modstand,” siger han.

Læs hele artiklen om [Lemvigs arbejde med lokal opbakning til energianlæg](#)

Tønder

I efteråret 2023 afholdte Tønder Kommune som den første kommune i Danmark to vejledende folkestemninger om solcelle- og vindmølleparker. Begge afstemninger endte med et overvejende ja.

”Det viste, at folk faktisk gerne vil det her, hvis man har en ordentlig proces og lytter til dem,” siger borgmester i Tønder Kommune Jørgen Popp Petersen.

Ifølge ham er der brug for nye redskaber som folkeafstemninger, når der skal planlægges anlæg med vedvarende energi. Han henviser til, at der stort set ikke er sat vindmøller op de sidste år, og at det især skyldes, at kommunalbestyrelser rundt om i landet siger nej pga. af protester fra lokalbefolkningen.

”Vi har stået i stampe, også i Tønder. Med adskillige vindmølleprojekter er vi snublet i selve den afgørende beslutning. Projekterne havde politisk flertal undervejs, men når der skulle stemmes, kunne man ikke mobilisere det,” siger han.

Så der var brug for en anden tilgang. Da de 31 medlemmer af kommunalbestyrelsen satte sig sammen i begyndelsen af en ny byrådsperiode, tog de en beslutning. De lavede et kompromis med politiske retningslinjer, hvor de skal afprøve nogle utraditionelle nye værktøjer. Og et af dem er at lave nogle vejledende folkeafstemninger.

”Folkeafstemningerne har virket upåklageligt og uden problemer.

Jeg tror ikke, det er et værktøj, vi skal bruge i kommunal politik generelt – det er et forsøg. I sidste ende er det selvfølgelig kommunalbestyrelsen, der har ansvaret, og som skal tage nogle beslutninger, også imod nogle borgeres vilje nogle gange.”

Tønder Kommune er især kendt for at opfordre til, at energiudviklerne skal tilbyde mindst 40 procent andele til salg i lokalområdet.

”Vi prøver at holde så meget som muligt på lokale hænder. Vi har også oprettet en almennyttig forening, der dækker hele kommunen, og som investorerne også kan stille økonomi i. For vi gør os selv en bjørnetjeneste, hvis det bare er det enkelte sogn, der får 110 ekstra shelters og guld-belægning på forsamlingshustaget, fordi de nu lige fik en energipark stående der. Vi bliver nødt til at kigge udvikling i hele området.”

”Det kan godt lyde hårdt for investorer, men vi har et samfund, der skal fungere. Hvis vi fortsætter som vi har gjort hidtil, så bliver det jo til nej fra lokalsamfundet. Samtidig kommer staten og vil lave energiparker, og hvis først man vil til at ekspropriere og diktere og, så giver det først og sidst spektakel. Så det kommer rigtig man an på, hvordan vi får grebet situationen af.”

Tønder Kommune har 21 projekter i planlægningsproces, og de består af 105 vindmøller og 1600 ha solceller.

Læs hele artiklen om Tønders arbejde med lokal opbakning til energianlæg

Hvad kan vi lære?

Hvad kan vi trække ud af erfaringerne fra Jylland, Fyn, Sjælland og Bornholm? Når vi spørger borgerne, hvad det er, der driver dem til at engagere sig og tage initiativ, handler det om fællesskab, lokalt ejerskab, deres bys fremtid, den grønne omstilling, lighed, økonomi og sund fornuft. Og at det giver en gejst og glæde ved at handle.

Det er altså ikke ordet klima og klimakamp, der står øverst oppe i deres begrundelser. Men uanset er der tale om en bølge af klimainitiativer helt nede på lokalt niveau, som kan resultere i helt konkret energiomstilling og bidrage til, at vi får sænket Danmarks CO₂-udledning. Og det er lige netop dette, som EU ønsker meget mere af. EU vil bl.a. gerne skubbe på for lokale energifællesskaber, som det i Avedøre, hvor borgere, myndigheder og virksomheder går sammen om at dele den strøm, de producerer i fællesskab eksempelvis via kollektivt ejede vindmøller og solceller.

Hvordan gør de det så, borgerne? Det starter eksempelvis under en ideudvikling til et borgermøde med gule sedler og plads til alle ideer. Derefter går en gruppe sammen om en ide og arbejder videre. Der bliver kigget efter støttepuljer til vedvarende energi og energifællesskaber. De kontakter kommunen og regionen for at finde ud af, hvem der kan hjælpe dem. Hvis man er heldig, er der også mulighed for støtte fra EU-fonde. Flere tager også ud og besøger andre lokalsamfund, der er lykkedes med energiprojekter for at hente inspiration. Nogle hyrer et firma til at lave projektansøgningen, andre gør det selv. Nogle lykkedes med at få banken til at låne dem penge uden at skulle give et indskud. De bliver ved med at kontakte politikere, energiselskaber, det lokale fjernvarmeværk og banken.

Det er tydeligt, at projekterne bliver til, fordi nogle viljekraftige ildsjæle bider sig fast og arbejder videre, trods modstand og manglende støtte.

Forhindringer

Som vi hører fra de forskellige borgere, er der en række forhindringer, der bremser borgerdrevne projekter. Vi vil nævne tre her.

Åben-dør-ordningen, der nu er sat i bero, har betydet, at Bornholms Havvind indtil videre har fået afslag på at stille vindmøller op uden for Nexø. Også vindmølleparken Middelgrunden risikerer at skulle lukkes ned. Parken har ellers produceret grøn strøm uden for København i mange år.

Begge sager handler om, at åben dør-ordningen kunne være i strid med EU-lovgivning. Men det er der også tvivl om. Der er brug for, at der bliver set på reglerne på ny, for projekterne er lige præcis det, EU ønsker og har brug for mange flere af.

I forhold til energifællesskaberne er et andet problem på spil. Ideen bag energifællesskaber er, at medlemmerne må producere, forbruge, dele og lagre energi, stå for opladning af elbaseret transport samt konvertere el til varme. Men i Danmark er det ikke tilladt at dele strøm mellem bygninger. Dette gør det også mindre attraktivt at sætte solceller op på tagene af almene bolig- og andelsboligforeninger. I store byer, hvor der er trangt, er dette ellers en oplagt måde at bidrage med at opstille vedvarende energi.

Og til slut men ikke mindst er der udfordringerne med den fremtidige varmeforsyning i de landsbyer, der ligger langt fra fjernvarmen, og hvor mange indbyggere har fossile olie- og gasfyr. Et bredt flertal i Folketinget har sat et mål for, at det skal være slut med at opvarme med gas i danske boliger i 2035. Men for en del landsbyer er der lange eller ingen udsigter til at kunne få fjernvarme. Nogle landsbyer har selv taget initiativ og foreslår termonet, hvor man udnytter jordvarme og laver en fælles energiløsning. Men projekterne er dyre, og mange venter på vished om, hvorvidt Klima-, Energi og Forsyningsministeriet vil beslutte sig for, at termonet én gang for alle kan ses som kollektiv varme under varmeforsyningsloven. Så kan foreningen eller projektejerne nemlig låne penge med kommunegaranti. Uanset vil der være brug for at se på økonomien. For hvis det ikke skal være termonet, hvordan skal varmeforsyningen så se ud uden for fjernvarmenettet? Individuelle varmepumper kan være en dyr udgift for den enkelte, og hvordan sikrer vi, at udlejere også får skiftet fyrene ud til varmepumper i de hjem, de lejer ud? Energifattigdom er ikke et ord, vi ofte bruger herhjemme. Men sidste år følte en del sig tvunget til at flytte i campingvogn eller telt, da de ikke kunne betale gasregningen.

Hvordan kan man forhindre lokal modstand

Borgerdrevne projekter kan ikke gøre det alene, hvis vi skal nå vores klimamål. Når samfundet i fremtiden bliver langt mere elektrificeret end i dag, er der f.eks. brug for strøm til at lave fly- og skibsbrændstof, elbilerne, el-lastbiler, togene og mindre færger. Fabrikkerne skal også gerne over på strøm frem for fossile brændsler. Og det er også derfor, regeringen satser på at kunne udrulle med store energiparker hen over landet. Men her er altså risiko for modstand.

Nogle af de ting, der driver folkene bag de grønne borgerprojekter, er også det, der ser ud til at gøre forskel, når energiudviklere foreslår store energiparker. I Lemvig Kommune og Tønder Kommune har det vist sig at følgende er med til at skabe lokal opbakning eller mindske modstanden: lokalt ejerskab, støtte til landsbyerne, økonomi til kommunen og en natur- og miljøindsats. Energiprojektet skal være med til at udvikle lokalområdet. Og der skal være inddragelse helt fra starten af. Her en række anbefalinger:

Lemvig Kommune, Steffen Damsgaard, Formand for Teknik- og Miljøudvalget.

- Støtte til de nærmeste naboer, de nærmeste lokalsamfund og til kommunerne
- Understøtte projekter med lokalt ejerskab og borgerenergifællesskaber
- Opretter boliger et andet sted, hvis man fjerner nogen for at skabe plads til vindmøller og solceller
- Grøn Ordning skal i stedet for engangsbeløb være et årligt, tilbagevendende bidrag i hele energianlæggets levetid
- Klare rammer, hvor energiudviklerne også skal arbejde for at skabe en opbakning i lokalbefolkningen

Tønder Kommune, Jørgen Popp Petersen, borgmester

- Sørg for en politisk proces med, hvis muligt, tværpolitisk enighed om tilgangen til nye anlæg med vedvarende energi. Når politikerne ikke diskuterer og bekriger hinanden om vejen frem, giver det også tryk blandt lokale borgere.
- Lokalt ejerskab er vigtig både for lokale erhvervsvirksomheder samt borgere.
- Forsøget med vejledende folkeafstemninger er bl.a. også for at modgå de sædvanlige underskriftsindsamlinger, som kan virke meget provokerende, fordi at naboer ofte ikke ønsker at tage offentligt parti for nogen af fløjene.

Gode råd

Hvis du som borger overvejer, om du vil sætte gang i et fællesejet solcelleanlæg, vindmølleprojekt, grøn nærvarme eller et energifællesskab, så kommer her nogle råd med fra de borgere, vi har talt med.

- Husk på, at hvis vi vil, så kan vi
- Kast jer ud i det
- Tag fat i kommunen
- Besøg andre, der selv har erfaringerne. Det giver én troen på, at det kan lade sig gøre
- Gå sammen og se, om I kan etablere vindmøller eller solceller selv, eller købe andele i det, der planlægges. Jo mere man ejer selv, og jo mere der går til ens eget lokalsamfund, jo mere accept kommer der
- Tænk ud af boksen og lad være med at lade jer begrænse

I forhold til energifællesskaber f.eks. som virksomhed:

- God portion tålmodighed. Det tager tid at indgå i fællesskaber, hvor mange forskellige organisationer og personer er inkluderet. Når borgere, myndigheder og virksomheder skal samarbejde, så kræver det tålmodighed, og det vil ofte gå langsommere, end hvis man som virksomhed på egen hånd gør noget.
- En langsigtet business case. Det er ikke altid en upfront god forretning for en virksomhed at investere i vedvarende energi – man skal som virksomhed regne med en længere tilbagebetalingshorisont.

Hvis du gerne vil vide mere om energifællesskaber, og hvordan man kan gribe det an, har Energifællesskaber Danmark lavet en håndbog og andre materialer. Find det her. <https://www.energifaellesskaber.dk/materialer/>

I 2021 blev der som del af finanslovsaftalen for 2022 indgået en politisk aftale om udmøntning af en mindre pulje til støtte af [lokale energifællesskaber](#) fra 2022-2025.

Om rapporten

Denne rapport er baseret på research og interviews foretaget i 2023 i forbindelse med projektet 'Yes in my backyard'.

Rapporten er skrevet af Helene Chéret, redaktør hos Rådet for Grøn Omstilling. De artikler, der henvises til i rapporten, er derudover skrevet af seniorrådgiver Anna Fenger Scheffe og klimajournalisterne Sofie Hviid og Søren Bjørn-Hansen. Seniorrådgiver Julie Bangsgaard Abrahams har også bidraget til arbejdet, og Isabella Rosenberg Jørgensen har layoutet rapporten.

Forsidefoto: Karsten Würth /Unsplash

Find alle artikler samt kronikker og en video fra vores konference her: rgo.dk/ja-tak-til-vind-sol-og-groen-omstilling-i-baghaven/

Projektet er støttet af KR Foundation.

Kontakt

Helene Chéret, Redaktør
Helene@rgo.dk
Tlf: 3318 1940

**Rådet for
Grøn
Omstilling**

Rådet for Grøn Omstilling er en uafhængig non-profit miljøorganisation, der har rådgivet om den grønne omstilling i mere end tre årtier. Som en grøn løsningstank vil vi levere konkrete, realiserbare og ambitiøse løsningsforslag, der kan accelerere omstillingen til et absolut bæredygtigt samfund.